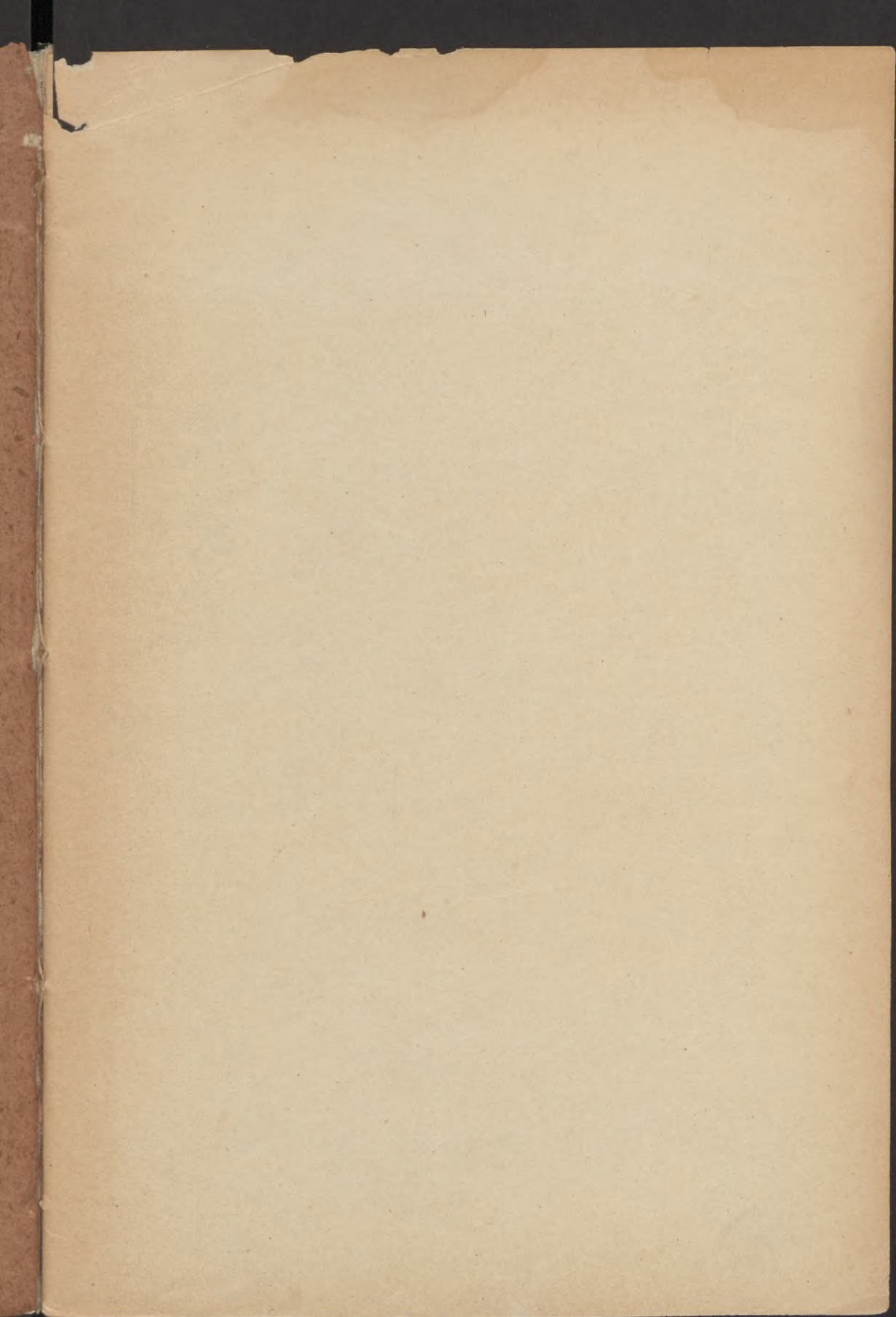
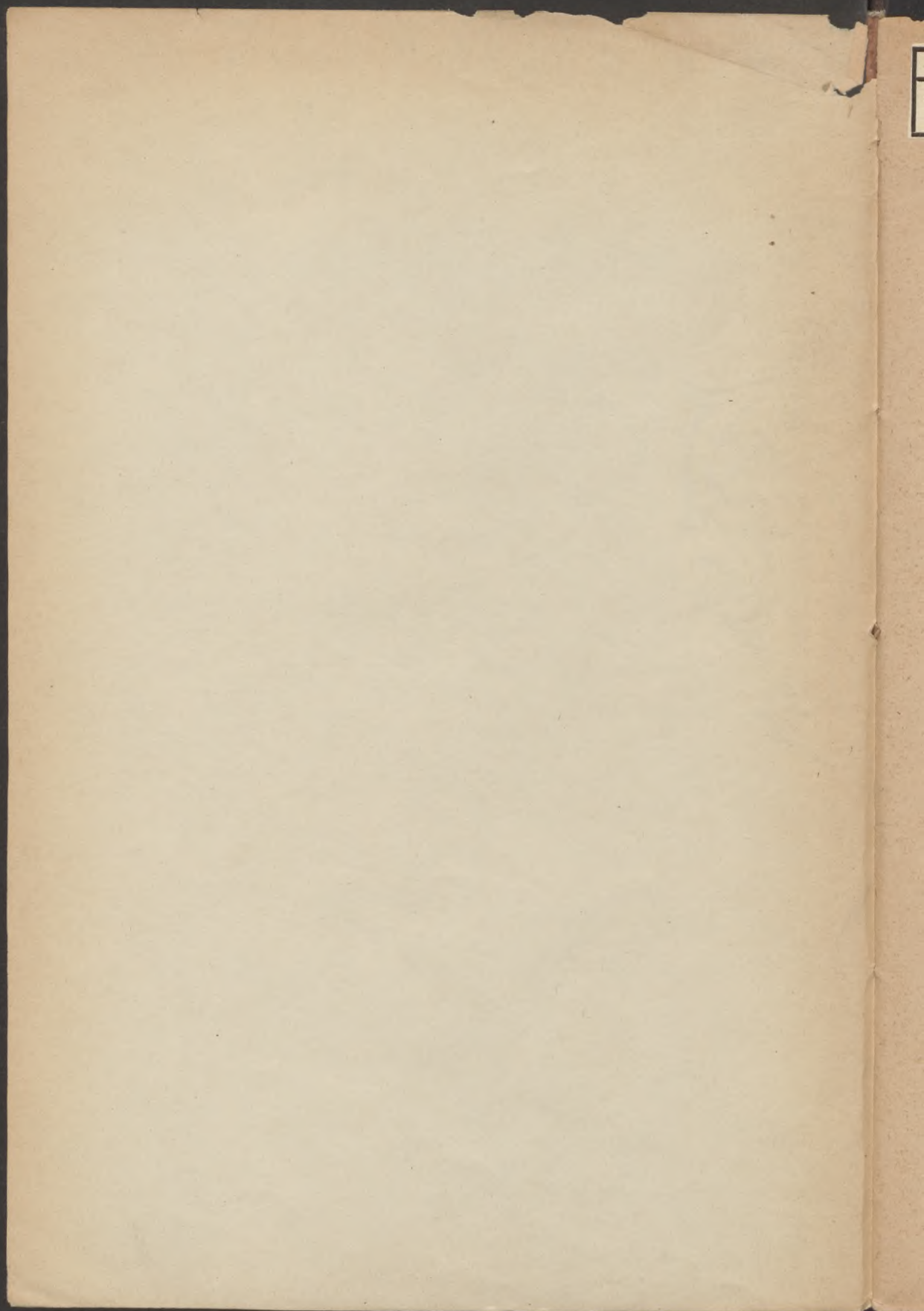

604753

Paed.

8830.

32.

A
LIVERPOOLI DIÁKGYŰLÉS.

(1908. JAN. 2—7.)

IRTA
ÉS A MAGYAR DIÁKSZÖVETSÉG 1908. FEBR. 9-ÉN TARTOTT
GYŰLÉSÉN FELOLVASTA

IFJ. VICTOR JÁNOS.

KÖLÖNLÉNYOMAT A PROT. EGYH. ÉS ISK. LAPBÓL.

BUDAPEST

HORNÝÁNSZKY VIKTOR CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVNYOMDÁJA

1908.

~~Hand~~
~~8830~~

604753

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
I. Nyemt. Növevénykapló.
1908. évi. 255. sz.

Nem könnyű feladat előtt állok, mikor a liverpooli diákgyűlésről kell beszámolnom. Nem tudom, lehetne-e találni az ott jelenvoltak között sokat, kiknek egyéni életébe úgy bele ne markolt volna az a gyűlés, hogy visszatekintve, még egy hónap elmultával is, könnyű munkának találnák, a szubjektív benyomásokból kibontakozva, tárgyilagos tudósítását adni annak, mit ott hallottak és láttak.

De meg hogyan is lehetne teljes és kimerítő képet nyújtani ily rövid idő alatt egy négy napon át, reggeltől estig folytatott konferenciáról, különösen ha meggondoljuk, hogy e négy nap gyűlései világrészekre kiható jelentőségű tartalommal voltak megtöltve.

Csak néhány kiemelkedő mozzanatra s a gyűlés általános jellemzésére terjeszkedhetem ki tehát, s remélem, hogy mindezekből majd némi fogalmat alkothatnak arról, hogy mi is történt Liverpoolban.

De mielőtt ezt megtenném, azt hiszem nem felesleges munkát végzek, ha röviden ismertetem azt a tésztületet, azt a mozgalmat, mely e gyűlést f. év január

havában tartotta. A neve Student Volunteer Missionary Union. Magyarra fordítva: Önkéntes Diák Missziói Egyesület. Még pedig közelebbről a brit diákok önkéntes missziói egyesülete. Tagjai közé azok lépnek be, kik Istentől hivatottnak érzik magukat arra, hogy tanulmányaik befejeztével életüket a pogány-misszió nagy ügyének szolgálatába állítsák. Belépésükkor erre ígéretet is tesznek, mely körülbelül így hangzik: Szándékom — ha Isten megengedi — misszionáriussá lenni.

Különös ugyebár? Nem valami középkori, szerzetesi fogadalmakra emlékeztető, vagy tán tapasztalatlan ifjak beteges rajongásából táplálkozó mozgalom ez? Nem tagadom, magyar protestáns diák előtt érthetetlen és különös mozgalom mindenesetre. De mindjárt meg is mondom, miért? Azért, mert maga a külmisszió ügye is különös és ismeretlen előtte. Mit tud róla a magyar diák? Hallott-e valamit történetéről, sejti-e jelentőségét? Még a magyar theologus diáknak is van-e tudomása arról, hogy Krisztus egyháza, ha valamiért, hát azért létezik, hogy terjeszkedjék és a Mester utolsó parancsa szerint tanítványokká tegyen minden népeket?

A mi a középkori szerzetesi jelleget illeti, arra nézve nyugodtak lehetünk. A XX. század emberei azok a brit diákok, a modern Anglia ifjúságának színe-java, a kik életüket az Isten kegyelméről szóló Örömhír terjesztésére áldozzák. És mikor a tagsági ígéretet leteszik, nem szerzetesi fogadalom az, mert jól tudják, hogy ezáltal sem nem tökéletesebbek azoknál, kiknek Isten nem a pogányok közt jelölt ki életpályát, sem pedig semmiféle érdemet az üdvösségre nem szereznek, mert csak azt teszik, a mi megparancsoltatott nekik, s bármily oda-

adással végzik is azt, méltatlan szolgái csupán az aratás nagy Urának.

Hogy pedig nem meggondolatlan, rajongó szellem, hanem az Istennek Lelke, a ki egyszersmind a bölcseségnek is Lelke, vezérli őket, elég jellemzően bizonyítja az, hogy midőn a liverpooli gyűlésen egyesek, kikben az ott hallottak hatása alatt érlelődött meg a nagy elhatározás, alkalmat kértek az elnöktől ennek ünnepélyes, nyilvános kijelentésére, — érthető kívánság — az elnök, ki maga is diák, — megtagadta ezt. A missziói elhatározásoknak nem a nagygyűlések lelkesültségében kell eldőlniük, — még ha ott születnek is meg — hanem a csendes magányban, a hol a lélek szemben áll Istenével és nyugodtan várhatja a feleletet nagy kérdésére: Mit akarsz, Uram, hogy cselekedjem?

A brit diákok misszió mozgalmához tehát minden előítélet nélkül, teljes jóakarattal közeledhetünk.

1892-ben alapított az egész Nagy-Britanniát és Írországot felölelő alakjában ez egyesület. Tehát 16-ik munkaévében van mostan. Alapítására vonatkozólag meg kell jegyeznem, hogy Amerikában már 6 évvel előbb (1886-ban) megindult egy ugyanolyan mozgalom, s tulajdonképen ennek küldöttjei alapították meg Angliában is, már korábban létező kisebb körű egyesületek egyesítésével, a mostani egységes nemzeti mozgalmat.

Ha az idő engedné, sok csodálatosat lehetne elmondani e mozgalomnak 16 éves történetéből. Legyen elég azt emlitenem, hogy a mozgalom rohamosan fejlődött, úgy hogy pl. 1896-ban, az ugyancsak Liverpoolban tartott nagygyűlés egyik kifejezett céljául már a diák-missziói mozgalomnak a kontinensre való továbbplántá-

lását lehetett kitűzni. Párhuzamosan e missziói mozgalommal növekedett és fejlődött az 1895-ben alapított British College Christian Union, a Brit Főiskolák Keresztyén Szövetsége, melynek célja, különösebb külmissziói program nélkül, az Isten országának a diákok közt való terjesztése volt. 1898-ban azután szerves összefüggésbe került e két mozgalom egymással, úgy hogy ma a missziói mozgalom egyike az általános keresztyén diákmozgalom hármas ágának.

E missziói mozgalom munkája négy célzt szolgál:

1. Oda akarja tártani a brit egyetemek keresztyén ifjúsága elé a pogányok közötti missziókat, mint élet-pályának szükségességét és fontosságát.

2. Egyesíteni akarja azokat a diákokat, kiknek szándéka, ha Isten megengedi, pogány misszionáriusokká lenni.

3. E diákokat segíteni akarja a misszió tanulmányozásában.

4. Tagjai és általában Krisztus egyháza elé mint célzt oda óhajtja állítani: A világ evangelizálását ebben a nemzedékben.

E nagy célzt — „a világ evangelizálása ebben a generációban“ — tette ugyanis a mozgalom jelszavává. A világ . . . ebben a nemzedékben . . . és evangelizálás! Nem tudom elképzelni, tűzhet-e maga elé nagyszerűbb célzt, magasabb eszményt egyesület! Nem is emberi jelszó ez. Ez nem más, mint Jézus Krisztusnak nagy parancsa: „Elmenvén, tegyetek tanítványokká minden népeket“, . . . csak modern nyelven van kifejezve.

S épen mert ily nagyszerű, sok félreértésnek volt kitéve e jelszó. Úgy hogy az idei liverpooli gyűlésen is

szükségesnek tartották egy külön beszédben foglalkozni magyarázásával. A hivatalos értelmezés szerint jelentése a következő: „Az Evangéliomnak hirdetése e világon, minden lélek előtt, oly módon, hogy a felelősség azért, hogy mi történik vele, többé ne az egyetemes keresztyén egyházat, sem valamely különös egyházat ne terhelje, hanem minden ember önmagáért lehessen felelős.“ És ezt a mostani generációban kell megtenni. Miért? Azért, mert nem lehetetlen. S ha lehetséges, akkor Isten ellen, magunk és a pogányság sötétségében sínylődő embertársaink ellen való bűn volna e nagy munkát a következő nemzedékre halasztani.

Talán ennyi is eléggé mutatja, hogy nem kis, annál kevésbbé kicsinyes, hanem nagyszerű és hatalmas üggyel állunk szemben.

S e benyomás erősítésére ugyan fölösleges, de tájékozás végett szükséges megemlíteni, hogy ez egyesület 16 éves multja alatt 2729 diákot toborzott a nagy küzdelemre, a kik közül 1287-en már kint működnek különböző pogány népek között. Az amerikai mozgalom, mely teljesen egyenlő a brittel, érthető okokból még sokkal nagyobb arányú. Pontosabb és újabb adatok hiányában csak annyit említhetek, hogy már körülbelül 10 évvel ezelőtt mutatta fel ugyanezt az eredményt.

Nem terjeszkedhetem ki arra, hogy mily eszközökkel és hogyan munkálkodik ez egyesület említett négyes céljának elérésére. Csak — hogy végre rátérjek a liverpooli gyűlésre — azt említem meg, hogy a mozgalom multjában a nagy haladás egyik kiváló tényezője volt a négyévenként tartatni szokott nagygyűlés, mely — hiva-

talosak lévén reá a kontinens, sőt más világrészek diák-ságának képviselői is — nemzetközi jelleget öltött. 1896-ban tartatott az első ily gyűlés Liverpoolban és az idén a negyedik ugyancsak ott.

Mi a célja e gyűléseknek? Először erősíteni a missziói munka önkénteseit, számuknak szaporítása és a misszió nagy kérdéseinek tárgyalása által; másodszor felhívni az egyházak figyelmét a diákmozgalomra; harmadszor érintkezést hozván létre idegen diákokkal, a diákmissziói mozgalom továbbplántálása.

Az idei gyűlésre az előzőket felülmúló számban érkeztek a résztvevők. A brit főiskolák ifjúságának meghatározott számú képviselői, kb. 150 külföldi küldött s a konferencia vendégei, a különböző főiskolák tanárai, egyházak képviselői, mintegy 35 missziói társulat kiküldöttei — összesen 2000-re emelték a résztvevők számát. Nem csekély munka lehetett egy ily nagy gyűlésnek oly példás szervezése. Az idegenek legnagyobb része, kb. 1500-an Liverpool és külvárosainak vendégszerető keresztyén családjainál talált szállást. A külföldieknek ellátásáról is gondoskodott a rendezőség. A nagy szeretet és meleg barátság, mellyel bennünket lépten-nyomon fogadtak, elfelejtették velünk, hogy idegen helyen vagyunk. S így könnyen túltettük magunkat a nehézségeken, melyeket az idegen nyelv s az idegen szokások okoztak.

A konferencia tulajdonképeni székhelye az ú. n. Philharmonic Hall volt. Egy nagy hanverseny-helyiség, melynek 3000 ülőhelye többnyire el volt foglalva. Néhány lépésnyire van tőle a Ker. Ifj. Egyesületnek hatalmas tornacsarnoka, melyet egy misszió-irodalmi kiállítás rendezésére használtak fel. Helyesen jegyezte meg valaki,

hogy e kiállítás volt a gyűlés legjobb szónokainak egyike, mert gyakran, ha a fül felejt is, a szem még emlékszik. Ott láthattuk mind az öt világrész megszámlálhatatlan missziói társulatainak, intézményeinek folyóiratait, könyv- és egyéb kiadványait.

Az első gyűlés — a megnyitó — 2-án, csütörtökön este tartott. A következő napok (péntek, szombat, hétfő és kedd) programja reggel 9 től este 9 utánig elfoglalta a gyűlés résztvevőit, azonban oly bölcс beosztással, hogy túlságos fáradtság miatt senki sem panaszkodhatott. A közbeeső vasárnap szabadon maradt, hogy azt a diákok vendégszerető házigazdáiқ csendes körében tölthessék.

A programot reggel imaóra nyitotta meg. A következőkből látható lesz, hogy ez nem fölösleges függeléke, hanem egyik legfőbb tényezője volt a konferenciának. Követte ezt egymásután két nagy gyűlés a délelőtt folyamán a Philharmonic Hallban. Egy harmadik nagy összejövetel ugyanott esténként tartott. A délután folyamán számos kisebb szakgyűlés okozott gyakran nem kis gondot a hallgatónak. Mert egyidőben tartott több gyűlés és választani kellett közülök. A pénteki délután például a misszió különböző mezőivel, Kínával, Indiával, Japánnal és Koreával, Afrikával, Dél-Amerikával s a mohamedán országokkal való megismerkedésre nyújtott alkalmat. Egy másik délután szakgyűlései a missziói munka különböző ágaival, evangelizációi, nevelési, orvosi, zenána munkával ismertették meg hallgatóikat.

Itt kell megemlítenem a reánk, magyarokra nézve különösen fontos azon gyűléseket, melyeket Fries Károlynak, a Ker. Diákok Világszövetsége elnökének vezetése

alatt a külföldi résztvevők tartottak. Előadták, megvitatták különböző országokban felmerült nehézségeket, problémákat és értékes tanácsokat nyertek a diákmozgalmak tapasztaltabb vezetőitől.

De tartsunk szemlét a nagyobb gyűlések felett. Persze csak a legkiemelkedőbb mozzanatoknál állhatunk meg.

Mindjárt ezek közé kell számítanunk a megnyitó gyűlést, csütörtök estéjén.

A liverpooli püspök — ki mindvégig élénk részt vett a gyűléseken — az angol államegyház nevében üdvözlőlvén az egybegyülteket, reámutatott arra, hogy a külmisszió nem valami különlegesség, mellékes intézmény a keresztyén egyházban, hanem annak elsőrendű kötelessége. „A műveltség nagy, de jellemet újjá nem szülhet. A filozófia nagy, de az embernek Isten felé való vágyakozását ki nem elégítheti. A tudomány nagy, de békességet nem adhat. Csak az evangéliom, még pedig a teljes, csonkítatlan, a keresztről, a tökéletes, egyetlen isteni Megváltóról szóló evangéliom elégítheti ki az emberiséget. S az egyháznak, ha ezt bírja, elsőrangú kötelessége terjeszteni“. — A szabad egyházak tanácsának, majd a liverpooli egyetemnek képviselői üdvözlők még a gyűlést. Végül az elnök, Evans, oxfordi diák állott fel, hogy elnöki megnyitóját megtartsa. Oly hangokat pendített meg ebben, melyeknél kedvezőbben a következő napok beszédeit bevezetni nem lehetett volna. S a konferencia látogatói hálát adtak Istennek, hogy e hangok mindvégig alaphangjai maradtak a gyűlésnek. Vázolta az egész konferencia célját; de — úgymond — „végelemzésben azért jöttünk össze, hogy látomást

lássunk, hogy lássuk Krisztust, az ő dicsőségében“. „The vision of Christ“, Krisztus látása, ez volt a leggyakrabban hallható szavak egyike. S az elnök várakozása beteljesedett. „Ha őt látni fogjuk a következő napok alatt, a beszédekben, a gyűlésekben, mindenben, akkor nem hiába jöttünk össze“. És úgy is lőn.

Felejthetetlen lesz sokak előtt a másodnap (péntek) délelőtt a külföldi vendégek üdvözlésére rendezett gyűlés. Szünni nem akaró tapssal üdvözölte a lelkes angol diákság minden egyes nemzet képviselőit, a mint az elnök felszólítására sorban felállottak. Ott voltak Ausztrália, Uj-Zeeland, Amerika, Kína, Japán, India, Ceylon, Belgium, Csehország, Dánia, Finnország, Francia és Németország, Hollandia, Norvégia, Svédország, Oroszország és Svájc képviselői. Magyarország részéről pedig Pongrácz József, jelenleg Edinburgban tartózkodó theológussal esorok írója. A szívből jövő üdvözlésre többen feleltek, átadván a távolból, kiküldöiktől hozott üzeneteket. Többek között nekem is alkalmam volt megköszönni az angol keresztyén diákoknak nagy szeretetüket, melynek a multban oly sok jelét adták, és reámutatva a magyar keresztyén diák-ügynek remélt dicsó jövőjére, megkérni őket, hogy érdeklődésükkel, mindenekfelett pedig imádságaikkal támogassanak továbbra is bennünket.

A pénteki, szombati és hétfői gyűlések legnagyobb részét oly beszédek töltötték be, melyek a pogányvilág és a benne működő misszió nagy problémáit, szükségait tárták a hallgatók elé. Hallottunk beszédeket a következő tárgyakról: A brit diákok kötelességei a távol kelet diákjaival szemben, — A keresztyénség és India művelt osztályai, — Indiai diákok kiáltó szava a brit

egyetemekhez, — Képek a missziói munkából, — A diák-világ és a missziók otthoni alapja, — Indiai diákok a brit egyetemeken, — és hogy kettőt külön említsek: Connell, liverpooli lelkész „A missziói mező jelen állapota és Isten felhívása az egyházhoz“, Mott János, a Ker. Diákok Világszövetségének titkára pedig „A távol keleti krízis sürgős volta“ czimen tartott előadásával sorakozott az előbbiekhöz. Azért említettem e kettőt külön, mert ha e két beszéd tartalmából mondok el egyetmást, érthető lesz, mi adott különös, mint mondtam, világrészekre kiható jelentőséget a brit diákok liverpooli gyűlésének.

Mint az elsorolt czimek mutatják, a figyelem túlnyomó része a keleti népek és államok, India, Kína, Japán és Korea felé fordult. És ennek alapos oka volt. Mint Mott mondotta, minden kornak sajátja az, hogy válságosnak, forduló pontokban gazdagnak tartja magát. De a mi korunkról, napjainkról igazán elmondhatjuk, hogy a világtörténelem válsághoz jutott. Nagyobbbhoz mint valaha. A világtörténelem súlypontja eddig Európán nyugodott. Néhány évtized múlva Keleten fog nyugodni, egyhangú bizonyossága szerint azoknak, kik ismerik a Kelet mostani helyzetét és eseményeit. Kelet befogadja a nyugoti kulturát. Japán az elmúlt 25 év alatt szédítő sebességgel utolérte a nyugot államait; Kína pedig megötszörözi e sebességet. Kár, hogy oly kevés hír jut el hazánkba (vagy tán a hír eljut, csak nem érdeklődünk) azokról a mesékbe illő eseményekről, melyek Kína képét egynéhány év alatt átalakítják. Nincs idő, hogy részletekbe bocsátkozzam. De egy adat elég jellemző lesz. A Ker. Diákok Világszövetségének most megindult „Diák-világ“ című lapja, Mott János tollából cikket közöl „A

kinai diákok vándorlása Tokióba“ czímen. Csak egy-két adatot belőle. 10 évvel ezelőtt küldték ki az első két kínai diákot Japánba, hogy tanulmányozza a modern műveltséget. Négy évvel ezelőtt 500-an voltak már; a következő évben 2000-en, 1905-ben 8000-en felül, 1906-ban már 13,000-en, úgy hogy e népvándorlásnak korlátokat kellett szabni, de ennek daczára is pl. 1907-ben 11,000-en felül volt a tokiói egyetemet hallgató kínaiak száma. Tessék ehhez hozzászámítani az amerikai és európai egyetemeken nevelődő mandarinivadékokat és sejtelmünk lesz arról, hogy öt év múlva Kína nyomában lesz már Európának. S ha meggondoljuk Kína lakosságának félelmetes nagyságát, beláthatjuk, hogy itt valóban világtörténelmi krizissel állunk szemben. Nem a „sárga veszedelem“ ábrándos réme az, a miről itt szó van, hanem — „veszedelem“-e vagy nem, majd a jövő mutatja meg — mindenesetre világtörténelmi krizis. Japán is átalakuló félben van; még nem állapodott meg. Korea szintén ébred. Hogy pedig Indiáról ne mondjak többet, a kik hallottak egyet-mást az angol fensőbbiségtől való függetlenítésért megindult hindu nemzeti mozgalomról, szintén észrevehetik, hogy itt is milliók történetében válságok előtt állunk.

S a világtörténelemmel együtt a Krisztus egyháza, a keresztyénség is válságos időket él. A kelet milliónak ébredése, száz meg száz válaszfal ledőlése, eddig megközelíthetetlen helyek feltárulása, az átalakulás forrongó állapotában levő tömegek lelki fogékonysága, mindezek meghatványozták a missziói munka alkalmait, lehetőségeit, de ezzel együtt feladatait és felelősségeit is.

Lesz-e elég ember, ki a műveltségért kiáltó népnek műveltségnél többet: evangéliomot adjon? Vagy elmúlik

az alkalom, a megnyílt ajtók bezárulnak s mi lesz aztán? „Japán vezeti az Orienst, de hova?” Kína ugrásokban halad, de mely cél felé? Mi lesz pl. Koreával, a hol tízezenként jelentkeznek az emberek keresztségre és a szó szoros értelmében ezrenként kell őket visszautasítani, mert nincs elég missziói munkaerő a velük való foglalkozásra. Ha a Nyugat keresztyénsége megérti e félelmetes felelősséget, mely a Kelet ilyen helyzetéből reá háramlík, akkor a Keletnek és nem is olyan távoljövőben, a világnak vezető államai hódolni fognak a királyok Királyának és Jézus Krisztus úr lesz milliók ezrei felett. De ha most, öt év leforgása alatt — ki tudja annyi is elég lesz-e — az egyház nem érti meg kötelességét a maga ép úgy lesújtó, mint felemelő és fenséges nagyságában, akkor a keresztyénség Keleten továbbra is küzködő, megtürt, elnézett, tán megvetett ügy marad, a keleti államok pedig lesznek a merkantilizmusnak, materializmusnak stb., de nem az altruizmusnak bástyái.

E felelősséget az angol keresztyén diákság érzi. S a liverpooli gyűlésnek nagy jelentősége épen abban állott, hogy e nagy, Istentől a keresztyénség elé szabott és a világ jövőbeli képét kialakító küzdelemre *megfújta a riadót*. És nem hiába fújta. Amerikából, Angliából és Európa számos országából csapatokban fognak kivonulni a küzdőtérre a protestáns diákok. Magyarország protestáns diáksága pedig? Hiányzik a küzdők sorából Elég anyagot ad a gondolkodásra mindenkinek.

De van egy másik nagy kérdése is a keresztyénség terjedésének. Az Izlám problémája. Egyfelől a prairie-tűz féktelenségével terjed, hódít, különösen a Szudánban, másfelől saját vezetői érzik a talajt ingadozni és gyűlé-

seznek Kairóban, tanácskoznak, mint kellene reformálni Mohammed vallását. Még sürgős válságot nem nyújt a keresztyén egyház terjedésének az Izlám, de egy-két évtizeden belül nyújtani fog. S nekem szilárd meggyőződése, hogy a kik meg fogják érni a „távol Kelet“ krízise után az ébredő „közelebbi Oriens“ krízisét, a szellemi nagy keresztes had sorai között ott fogják látni az én hazámnak protestáns keresztyén ifjúságát is.

De az idő hajt és még egyet-mást nem hagyhatok említés nélkül. Mély hatást tett Tattlownak, a mozgalom titkárának felolvasása az egyesület jelszaváról: „A világ evangelizálása ebben a nemzedékben.“

„Tizenkét évvel ezelőtt ugyane helyen tartott gyűlésünkön vállaltuk s fogadtuk el e jelszót. Azóta megállottunk mellette. És sokan, kik tizenkét évvel ezelőtt ugyane teremben jelenvoltak, azóta életüket áldozták fel, mert hűségesek maradtak zászlónkhoz.“

De a legfelejtethetlenebb tán a legtöbb jelenvolt előtt Mott Jánosnak szombaton este az „Odaadás“ vagy „Átadás“-ról mondott beszéde. Nem tudom mi hatott jobban: szavainak ereje vagy egyéniségének súlya? Helyesen jegyezte meg egy angol folyóirat, hogy Mott János egyéniségében mintegy testet öltött mindaz, a mi az egész konferencia szellemi tartalmát képezte.

„Ha valaki nem keresztyén, — úgymond — lehet vitatkozni a felett, vajjon azzá legyen-e vagy ne? De ha egyszer keresztyénné lett, semmi kérdésnek nincsen helye arra nézve, vajjon Krisztus uralkodjék-e rajta, vagy ne?“ Át kell adnia magát mindenestől fogva Megváltója isteni uralmának. Először is azért követeli tőlünk ezt Krisztus, a mi volt Ő és a mi most is. Ha Ő az, a

kinek mondotta magát és a kinek mi hisszük Őt, — már pedig, hála Istennek, a keresztyén diákmozgalom Jézus személyét illetőleg soha sem hangoztatott határozatlan zengést — akkor életünk felett méltán és jogosan igényel kizárólagos fensőbbiséget. Továbbá azért is át kell adnunk magunkat, a mit érettünk tett. A keresztnak halálával megvásárolt; többé nem a magunkéi, hanem az övéi vagyunk. S át kell adnunk magunkat azért, mert a nélkül nem boldogulhatunk a keresztyén életben. Az átadásnak teljesnek kell lennie. Testünket, — s a mi egy ily missziói gyűlésen, mint a liverpooli, nem maradhatott említés nélkül, — ha kívánja, magát testi *életünket*, továbbá gondolatunk, akaratunk világát, pénzünket, időnket az ő rendelkezésére kell bocsátanunk.

Ha a liverpooli gyűlésen valaki felajánlotta Istenének életét a missziói munkára, — már pedig sokan megtették — akkor, azt hiszem, ennek a beszédnek hatása alatt tette.

Az utolsó nap gyűlésein — jórészen a programnak megváltoztatásával, de bizonyára Isten Lelkének vezetése alatt — a szónokok figyelmünket oda irányították, a honnan az óriási problémák megoldására bölcsesség, az elviselhetetlen felelősség elviselésére erő bőségesen nyerhető. „Jézus, a kit hirdetünk“ ez volt a fő témája a délelőtti gyűlésnek. Este pedig az utolsó együtt-lét alkalmával „Az imádság, mint az erő isteni forrása“ és ezzel összefüggő tárgyakról hallott beszédek vésték a konferencia elmúlt gyűléseinek mintegy leszűrődött eredményeit a résztvevők egyéni lelki életébe.

Sokat lehetne elmondani a gyűlések hangulatáról és jellegéről; arról a szívet-lelket elfogó, mély komoly-

ságról, mely éreztette, hogy itt most Isten jelenlétében, talán több száz ifjú életpályájának kérdése dől el, — a mely azonban nem zárta ki a vidám boldogságot, az ifjúi jókedvet, mely különösen az együttes étkezések alkalmával talált kifejeződést. Lehetne beszélni arról, hogy a nagy gyűlésterem falaira függesztett mondások mint fejezték ki a gyűlés szellemi tartalmát.

„Ἀκολουθεῖ μοι“ — kövess engemet! — így szólt az egyik s a gyűlés egészében is, résztvevői egyénenként is bizonyára a Mester hívására figyeltek és indultak. „Ut omnes unum sint“ — „hogy mindnyájan egyek legyenek“ — így hirdette egy másik felirat a keresztyén anyaszentegyház egységét a Krisztussal és Krisztusban, mely felséges igazságról valóságos szemléltető oktatást nyújtott az az egybefűző, válaszfalokról megfélelmező szeretet, mely a konferencián résztvevő, Anglia számos protestáns felekezetéhez és különböző nemzetekhez tartozó diákok között uralkodott.

A hallgatósággal szemben, a gyűlésterem fejénél látható volt a nagy jelszó: „The Evangelisation of the World in this Generation“. Legszívesebben szeretnék egy-két szót mondani még, a mit a következő felirat fejezett ki: „Nem erővel, sem hatalommal, hanem az én Lelkem által, ezt mondja a seregek Ura!“ — Együtt volt 2000 diák; hatalmas gyülekezet! Megfélelmeztünk róla. A brit diákság színe-java jelent meg, mint főiskoláinak képviselője! Tehát beláthatatlan szellemi erő felhalmozódása volt a gyűlés. Nem gondoltunk rá. S az egész világ keresztyén diáksága ott állott a hátunk megett! Mi ehhez Xerxes serege! De figyelmünk más-hová fordult. „Nem emberi erő, sem földi hatalom,

hanem az én Lelkem által, ezt mondja a seregek Ura.“ Ennek a mondásnak jegyében folyt le az egész gyűlés. Minden szónokon s az egész vezetőségen meglátszott, hogy Isten színe előtt, tusakodó könyörgésben biztosította a Lélek erejét és munkásságát a gyűlés számára. Ezért mondtam, hogy a reggeli imaórák is egyik fő-tényezőjét képezték a konferenciának. S a mint megtudtuk, szerte Angolországban s tán a világon, társaságok, családok és egyesek kebléből már hónapok óta szállottak fel a gyűlést előkészítő imádságok. S a láthatatlan erők, az Isten Lelkének erői működtek a gyűléseken, s működni fognak a gyűlések eredményeiben is. Az elnöki megnyitó váradalma beteljesült. A Szentlélek megdicsőítette előttünk Krisztust, az élő Istennek Fiát, és a kik ott voltunk, azóta jobban ismerjük és jobban szeretjük Őt.

A gyűlésen tehát nem hiába vett részt senki sem. A kérdés csak az, vajjon a gyűlésről nem hiába ment-e haza, régi környezetébe? Fogja-e érvényesíteni azt, a mit ott nyert?

S ez felveti előttünk a kérdést: vajjon Magyarország protestáns diákjai között egy ily missziói mozgalomnak nem volna-e jövője?

Jövője mindenesetre volna, de a jelen, — értve alatta a mostani és még a következő diáknemzedéket is — ez a jelen nem lehet a missziói diákmozgalomé. Azt hiszem, nem kell magyaráznom és bizonyítanom, hogy miért nem?

Ez a jelen azé a másik mozgalomé, mely a misszióival párhuzamosan működik Britanniában, a mely az Isten országát a diákok között terjeszti. Szükséges volna-e a

magyar diákokat Jézusnak megnyerni, lenne-e gyakorlati értéke e mozgalomnak? Nem áll az, hogy a művelt embernek nagyobb szüksége van a keresztyénségre, mint a műveletlennek. S a kik ily érvekkel akartak az Evangeliomnak kedvező fogadtatást biztosítani a műveltek körében, meg vagyok győződve, ugyanannyit használtak ügyének, mint azok, kik szerint csak a műveletlennek van reá szüksége. Az ily gondolkozás odavezetett, hogy csináltak a keresztyénségből bölcséleti rendszert, holott egészen más programmal lép fel. És mégis azt morandom, hogy a diákok között különösen szükséges volna az igazi, határozott, boldog keresztyén életet terjeszteni. Különösen szükséges abból a szempontból, hogy mily következményeket teremtene ez a munka. El kell csak gondolnunk, hogy közel kezdjem, a protestáns egyházak állapotát és jövődjét. Nem szükséges kritikát gyakorolnunk és a veszedelem szimptomáit megállapítanunk, csak figyelniünk kell az egyházak őszinte önbevallásaira, melyek minden hivatalos és nem hivatalos egyházi lap hasábjain szemünkbe ötlenek. Mit használ minden tanácskozás, javítgatás, fáradozás, még a legbölcsebb és legjobbakaratú is, ha a jövőendő biztosítva nincs, ha a protestáns diákság, a jövőendő támasza, nem tudja miért becsülje meg egyházát, vallását, mely ki tudja több-e számára egy vasárnapi függeléknél, s örülnünk kell, ha ennyi jelentősége is van életében. S azután el kell gondolnunk, mi lesz szegény hazánknak társadalmi, politikai, nemzetiségi problémáival, bajaival, küzdelmeivel, ha a jövő nemzedék úgy fogja tölteni életét, mint a hogy főiskolai éveit. És el kell gondolnunk, mint oldódnak meg mindeme kérdések, ha az ország vezetésében azok vesznek

részt, kik diákkorukban megismerték és magukévá tették az isteni erőket, a bűn fölött, hanyagság, felületeség felett győző tisztaságot és lelkiismeretességet! S aztán elvándorolhatnánk a képzelet utain, álmodozhatnánk arról az erős keresztyén diák-mozgalomról, mely az erőt már nem zárhatván magába, missziói mozgalommá válik, elküldi követeit a Krisztust nem ismerő népek közé, más nemzetek ifjúságával együtt részt vesz az egyház- és világtörténet nagy problémáinak megoldásában, nemzetét ismét felemeli a hivatásukat megértő és teljesítő nemzetek közé, kiknek sorából oly régóta kiesett — és a magyar nevet megint széppé teszi, méltóvá régi hírnevéhez . . .

Szállhatnánk az álmok világába . . . De ne tegyük. Ne, már csak azért se, mert az ilyen álmoknak, mint minden álomnak, az a sajátsága, hogy ha meg akarjuk valósítani, először is fel kell ébredni belőlük. De azért se álmodozunk a diákmozgalom várható és remélhető nagy eredményeiről, mert bár ezek teszik különösen fontossá a művelt ifjúság közötti keresztyén munkát, a munkálkodást mégsem a társadalmi, egyházi és nemzeti problémáknál, hanem ott kell megfognunk, a hol az *egyének problémáival* állunk szemben.

Eszembe jut Mott János egy iratkájának czime: „Jesus Christ a reality in the student's life“, Jézus Krisztus, mint realitás a diák életében. A magyar protestáns diákok legnagyobb része, ha Jézusról, keresztyénségről, vallásról van szó, az iskola padjaira helyezi magát vissza; a káté paragrafusai, az egyháztörténet évszámai jutnak eszébe, s a „tantárgy“ kellemetlen emlékei alapján tud csak az élet eme legnagyobb kérdéseiről gondolkodni.

Nem volna-e szükséges, hogy az ilyen diákok úgy ismerkedjenek meg Krisztussal, mint életük nagy realitásával? Meg lehetne-e számolni azokat a diákokat, kik valamikor úgy távoztak a szülői ház falai közül, hogy szerettek minden jót és nemest, gyűöltek mindent, mi rút és tisztátalan, de aztán jöttek a különböző hatások és befolyások, végigsöpörték az ifjú lelkét, ott hagyták üledéküket, mely nőttön-nőtt, s végre megtöltötték oly tartalommal, melyet maga is szégyenlőn önmagától, — ha nem szégyenli, annál nagyobb a gyalázatja, — melytől maga is szabadulni óhajt, — vagy ha nem óhajt, annál végzetesebb a rabsága. Ki lesz az, a ki a régi tartalmat eltávolítja s újat ad? Ki lesz az, a ki elvágja a fonalat, hogy másiknak kezdetét nyujtsa? Ki lesz az a mester, ki elveszi tanítványa kezéből az elhibázott lapot és tisztát ad helyébe, hogy újra fogjon hozzá a feladat megoldásához? Egyszóval — mert hiszen itt csak homályosít s nem világosít a hasonlat — van-e más orvosság az ilyen ifjak számára, mint a büntbocsátó, megtörténtet meg nem történtté tevő, újjászülő isteni kegyelem? Jézus Krisztus mint realitás! Nem volna-e reá szükség? — Vagy meg lehetne-e számolni azokat a diákokat, kik elfáradva már feladták a küzdelmet, s ha nem is a szó legszorosabb értelmében, mint kicsiny, de jellemző százalékuk teszi — de nem kevésbé borzasztó valóságban elvetették maguktól az életet, a kiket legfeljebb a szórakozások hitvány fonalai kötnek még ahhoz, a mi az élő Isten legdicsőbb, legbecsesebb adománya e világon: az emberi élethez? Ne vigyük-e oda nekik Jézus Krisztust? Erőt a küzdelemre, az életnek Urát, célját és tartalmát, vezetőjét és megdicsőítőjét, nagy realitását?

